

ความเป็นมาของคำว่า “กหังปายา”

เปรม นิมจันทร์

เมื่อนักศึกษาภาษาไทยทั้งหลายลองเปิดพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อยู่น้ำ ๑๐๑ ก็จะพบคำว่า “กหังปายา” ท่านก็ให้ความหมายของคำนี้ว่า “น. เกณฑ์สำหรับลบพุทธศักราชเป็นจุลศักราชตรงกับเลข ๑๑๘๑” เพียงเท่านั้น นักศึกษาจะเข้าใจอย่างไรเกี่ยวกับคำๆ นี้และคำนี้สำคัญอย่างไรถึงกับคณะกรรมการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนำเอาใส่ไว้ในพจนานุกรมด้วย ผู้เขียนก็ไม่ทราบเหมือนกันว่า ทำไมท่านจึงเก็บเข้าไว้ในพจนานุกรมด้วย แต่พอจะเข้าใจและรู้เรื่องของคำ “กหังปายา” ว่า “ทำไมจึงตรงกับเลข ๑๑๘๑”

ก่อนที่จะหันเข้าสู่เรื่องของคำ “กหังปายา” ผู้เขียนใคร่จะนำท่านผู้อ่านโปรดระลึกย้อนหลังขึ้นไปเมื่อพุทธศักราช ๒๐๗๘ คือจากพุทธศักราช ๒๕๒๒ นั้นขึ้นไป ประมาณ

๕๕๔ ปี ยังมีพระมหาเถระองค์หนึ่ง มีนามเรียกขานกันว่า “พระสิริรัตนปัญญา” เป็นชาวเชียงใหม่หรือดาราณาไทยมีปรีชาแตกฉานในพระไตรปิฎกและนिरুক্তศาสตร์ นับเป็นชั้นยอดเยี่ยมแห่งยุค สมกับนามของท่านที่ว่า “รัตนปัญญา” ซึ่งหมายความว่า “มีปรีชาเป็นดวงแก้ว” กล่าวคือมีปรีชาเป็นที่ก่อให้เกิดความรื่นรมย์แก่ประชาชนโดยทั่วไป จะเห็นได้จากการศึกษางานของท่านชิ้นหนึ่ง คือ “ชินมาลีปกรณ์” ซึ่งแปลมาสู่ภาษาไทยแล้วโดย ร.ต.ท. แสง มนวิthur ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์โดยปราศจากปริญญา แต่เป็นโชคที่โลกยังไม่ลืมท่าน เพราะเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๑ ทางมหาวิทยาลัยศิลปากรได้ประกาศปริญญาคุณวุฒิปดกิตติมศักดิ์ให้แก่ ร.ต.ท. แสง มนวิthur แต่เป็นที่น่ายินดีที่พระสิริรัตนปัญญานั้นเป็นคนไทยที่เชี่ยวชาญ

ภาษาบาลีไม่แพ้เจ้าของภาษาเดิม เมื่อพูดถึงภาษาบาลีแล้ว นักศึกษาทุกคนเบือนหน้าไม่ยอมการศึกษา เพราะเป็นภาษาที่ตายแล้ว ทั้งภาษาบาลีไม่มีอักษรเป็นของตัวเอง ผู้เขียนอยากจะทำความเข้าใจกับนักศึกษาทั้งหลายด้วยว่า ภาษาบาลีที่เวลานั้นไม่ใช่ภาษาด้วยซ้ำไป แต่ไม่ทราบจะทำไมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตทั้งสองนี้ เข้ามาเฟ้นฟ่านอยู่ในภาษาไทยมากมายก่ายกอง แม้คนที่ไม่อยากจะแตะต้องภาษาบาลีสันสกฤต ก็ยังพูดภาษาบาลีและสันสกฤตโดยไม่รู้รู้สึกอะไรเลยว่ ขณะที่คุณเกลียดภาษาบาลีสันสกฤตนั้น ก็ยังนำเอาคำบาลีสันสกฤตมาเป็นสื่อความหมายโดยไม่รู้รู้สึกตัว ไม่ต้องมองให้ไกลออกไป เพียงแต่คำว่า “วิชาภาษาไทย” เท่านั้น คำบาลีและสันสกฤตปนอยู่ถึง ๒ คำ วิชา กับภาษา ยิ่ง “วิชาการศึกษา” ไม่มีคำไทยสักคำเดียว เพราะวิชาก็ดี การก็ดี ศึกษาที่ดี ล้วนเป็นคำบาลีและสันสกฤต ผู้เขียนจะไม่เพียงว่าคำเหล่านั้นเป็นคำไทย แต่เป็นคำไทยที่มีมูลมาจากคำบาลีสันสกฤต วิสัยของคนไทยเมื่อได้ลูกสาวใครมาทำภรรยาแล้วมักจะลืมพ่อตาแม่ยาย คือไม่ค่อยคิดถึงแหล่งที่มา คิดเอาแต่สิ่งที่ตนได้รับประโยชน์อยู่ในปัจจุบันเท่านั้น แม้ผู้เขียนเองซึ่งเป็นคนไทยก็มักจะลืมเหมือน

กัน เพราะพูดทั้งไว้ว่า บาลีไม่ใช่ภาษาแล้ว เผลอพูดไปว่าไทยใช้คำบาลีสันสกฤตโดยไม่รู้รู้สึกตัว ที่จริงก็ไม่ลืม แต่ทำเหมือนลืมเท่านั้นเอง บาลีไม่ใช่ภาษาเพราะเหตุใด? ขอนำท่านผู้อ่านลองศึกษาประวัติศาสตร์อินเดียยุคสักทน้อย คือหลังจากพวกอารยันได้เข้าไปตั้งรกรากอยู่ในอินเดียแล้วประมาณ ๑,๕๐๐ ปีก่อนคริสตกักราช สมัยนั้นเป็นระยะเวลาที่พวกอารยันกำลังจัดระเบียบ วางกฎเกณฑ์ให้ภาษาของตนเสียใหม่ ทั้งนี้ เพราะปรากฏว่าความสับสนกำลังเกิดขึ้นในภาษาของตน อันเนื่องจากการผสมผสานกัน ระหว่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมของพวกอารยันเอง กับของชาวพื้นเมือง พวกอารยันกลัวว่าภาษาของตนจะเสื่อมจึงจัดให้มี “สันสการ”^๑ และภาษาที่ได้รับสันสการแล้วนี้เรียกกันว่า “สันสกฤต” หรือ “สังสกฤต” แปลว่า “ภาษาที่ได้รับการชำระสะสาง ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยดีแล้ว” หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์เสด็จจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อประกาศธรรมที่ขณะได้ทรงค้นพบมา และได้ทรงท่องเที่ยวประกาศพระธรรมอยู่ในมัชฌิมประเทศ ซึ่งนักโบราณคดีอินเดียลงความเห็นว่ ได้แก่อาณาบริเวณตั้ง

๑ จาก ตั บพหน้า √สฤฤ ราชู แปลว่า ชำระสะสาง, จัดระเบียบ, ทำให้เรียบร้อย, ทำให้บริสุทธิ์

แต่ทั้งกรุงเกษร^๑ ทางทิศตะวันตก จนถึง นครปาฏลิบุตร^๒ ทางทิศตะวันออก และถึง เต็นครสาวัตตี^๓ ทางทิศเหนือ จนถึงเมือง อวันตี^๔ ทางทิศใต้ ในสมัยนั้นแคว้นมคธซึ่ง มีพระเจ้าพิมพิสารครองอยู่ กำลังเรืองอำนาจ และกำลังแผ่อิทธิพล ครอบคลุมมัชฌิมประเทศโดยทั่วไป เป็นธรรมคาที่เมื่อแคว้นมคธ เรืองอำนาจ ภาษาของแคว้นมคธก็ต้องรุ่งโรจน์มีอิทธิพลตามไปด้วย ภาษามคธ ซึ่งใน คัมภีร์พระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาษามาคธี บ้าง มคธภาษาบ้าง มาคธานิรุกติบ้าง มาคธิก ภาษาบ้าง จึงเป็นภาษาทางการ และเป็นภาษา กลาง ที่ประชาชนใช้กันอยู่ทั่วไปในมัชฌิม ประเทศ พระพุทธองค์มีพระประสงค์ที่จะให้ คำสอนของพระองค์แพร่หลายไปในท่ามกลาง มวลชนอยู่กว้างขวางมากที่สุดที่จะทำได้ พระ องค์จึงเลือก ใช้ภาษาที่คนส่วนมากเข้าใจใน มัชฌิมประเทศ พระองค์ได้ทรงเลือกใช้ภาษา มาคธี หรือมคธภาษา หรือมาคธานิรุกติ หรือมาคธิกภาษา ดังกล่าวแล้ว ในตำราไวยา กรณ์ของท่านกัจจายนะ มีข้อความตอนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า “สา. มาคธี มล. ภาสา... สม. พุทฺธา จาปี. ภาสเร” แปลว่า “มาคธีคือภาษาเดิม

... พระพุทธองค์ได้ทรงใช้ประกาศพระ ธรรมไว้” แม้ท่านพุทธโฆษาจารย์ชาวลังกา ผู้เข้าใจภาษามคธอย่างดี ได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ “สมนตปาสาทิกา” ว่า “สม. มาสม. พุทฺธชน วุตฺตปฺปกโร. มาคธโก. โวหาโร” แปลว่า “โวหารภาษามคธ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงใช้” พระพุทธองค์ ทรงพระประสงค์ที่จะให้พระ ธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ แพร่ไปในภาษา มาคธี แทนภาษาสันสกฤตที่พระองค์ทรงมี ความเชี่ยวชาญมาก่อน เพราะพระองค์ทรง เห็นว่า ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาของผู้ร่ำลั กนักปราชญ์ ชนชั้นสูงใช้พูดกันในราชสำนัก เท่านั้น เป็นอันสรุปได้ว่า พระพุทธเจ้าใช้ ภาษามาคธีเผยแผ่ศาสนา ปัญหาที่น่าสนใจ ก็คือว่า ภาษามาคธีนั้นกำหนดมาจากไหน? คือ หลังจากที่พวกอารยันเข้าตั้งรกราก และมีอ่า นาจอยู่ในภาคเหนือของอินเดีย เป็นเวลานาน กว่า ๑,๕๐๐ ปีแล้ว วัฒนธรรมของพวกอาร ยัน ก็ผสมผสานไปกับวัฒนธรรมของพวก พื้นเมือง จนถึงกับพวกอารยันต้องวางระ เบียบแบบแผนภาษาของตนใหม่ ทำให้เกิด ภาษาที่เรียกว่า “สันสกฤต” เนื่องจากเป็น ภาษาที่มีกฎเกณฑ์ ทางไวยากรณ์เข้มงวดกว

๑ ใกล้ ๆ กรุงเดลีในปัจจุบัน

๒ ปัจจุบันชื่อว่า บังนาร = Patna

๓ ปัจจุบัน เป็นตำบลสะเท็ดมะเท็ด = Sahet-Mahet ใกล้เมืองพาลรามปุระ = Balrampur

๔ ปัจจุบันชื่อ Ujjain ในแคว้น Gwalior

ขึ้นมาก ภาษาสันสกฤตจึงกลายเป็นภาษาทาง
วรรณคดีของผู้มีการศึกษาสูงไป ยกที่ประชา
ชนธรรมดาสามัญจะเข้าใจได้ แม้พวกอารยัน
พยายามรักษาความบริสุทธิ์ ของภาษาของตน
โดยการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้น ควบคุมสักเพียงใด
ก็ตาม ในค่านการคิดต่อสังสรรค์ระหว่างประ
ชาชนทั่วๆ ไปนั้น ไม่อาจมีอะไรมายับยั้งหรือ
สกัดกั้นได้ กล่าวคือประชาชนก็ยังคบหา
สมาคมกัน และภาษาที่พูดจาก็ยังยอมรับไป
ไปเป็นธรรมดา ภาษาที่ปนกันนั้นแหละคือภา
ษามาครีที่ว่าปนกันนั้น หมายถึงโครงสร้าง
ของภาษาจะเป็นไปตามแบบของภาษา ตระกูล
อินเดียอารยันก็ตาม แต่ก็มีธาตุของภาษา
อื่นโดยเฉพาะก็คือการออกเสียง และกฎเกณฑ์
ทางไวยากรณ์เป็นต้นมาปะปนอยู่ด้วย ทั้งนี้
เป็นไปตามกฎวิวัฒนาการของภาษา ตามกาล-

เทศะ ภาษาที่วิวัฒนาการขึ้นตามธรรมชาติ
เช่นนี้ เรียกตามวิชาภาษาศาสตร์ของอินเดีย
ว่า "ภาษาปรากฤต"^๑ อันมีอยู่ด้วยกันหลาย
ชนิด แต่ที่สำคัญมี มาครี อรรธมาครี
เศวตเสนี และมหาธาษฎรี จากกลุ่มภาษา
ปรากฤตนี้เอง ที่ภาษาปัจจุบันของอินเดียมี
ภาษาฮินดี เบ็งกาลี มารฐี กุชราตี บัญจาบี
เป็นต้นได้เกิดขึ้น ภาษาปรากฤต หลายรูป
แบบเหล่านี้อุบัติขึ้นจากภาษาพระเวท ในเวลา
อันใกล้เคียงกับภาษาสันสกฤต กล่าวคือใน
สมัยที่พวกอารยันเข้าไปอยู่ในอินเดีย เป็น
เวลานานพอ จนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
ในชีวิตทุกด้านแล้ว เพื่อความกระจำแจ้งใน
วิวัฒนาการของภาษาในอินเดีย โปรดดูแผน
ผังประกอบดังนี้

ภาษาพระเวท^๒

(นับตั้งแต่ ๕๐๐ ปี ก่อนคริสตกคขึ้นไป)

(ช่วงเวลาพัฒนาโดยประมาณตั้งแต่ ๕๐๐ ปี
ก่อนคริสตกคลงมาถึง ค.ศ. ๑,๐๐๐ ปี)

ภาษาปรากฤต

ภาษาสันสกฤต

(มาครี อรรธมาครี เศวตเสนี มหาธาษฎรี)

↓ (ช่วงเวลาพัฒนาโดยประมาณตั้งแต่ ค.ศ. ๑,๐๐๐ ปี เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน)

ภาษาอินเดียปัจจุบัน

(ฮินดี เบ็งกาลี มารฐี กุชราตี บัญจาบี เป็นต้น)

๑ จากคำว่า "ปฤฤติ" ซึ่งแปลว่า ธรรมชาติ ไทยหมายถึงปกติ

๒ จากข้อมูลในหนังสือ "ประวัติวรรณคดีบาลี" ของนายภรตสิงห์ อุปาชาฯ M.A.

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ภาษามคธ
เป็นภาษาปรากฏชนิดหนึ่ง^๑ ถือกำเนิดมา
จากภาษาพระเวท เช่นเดียวกับภาษาสันสกฤต
แต่โดยเหตุที่เป็น “โลกภาษา” คือเป็นภาษา
ที่ประชาชนธรรมดาสามัญทั่วไปใช้กัน จึงมี
ขอบเขตกว้างขวางกว่าภาษาสันสกฤต ซึ่งอยู่
ในขอบเขตของผู้มีการศึกษาสูง ก่อนข้างจะ
จำกัด ในบรรดาภาษาที่กล่าวมานั้น ไม่
ปรากฏว่ามีภาษาบาลีอยู่เลย จึงมีปัญหาต่อไป
ว่า “บาลีหรือบาลีคืออะไร?” มีกำเนิดมา
อย่างไร? ปัจจุบันเมื่อพูดถึงภาษาบาลี เข้าใจ
กันว่าเป็นเพียงภาษาที่บันทึกพระธรรมคำสั่ง
สอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งรวมอยู่ในคัมภีร์
พระไตรปิฎกทั้งสามหมวด และเป็นภาษาที่
พระองค์ทรงใช้ประกาศคำสอนในระหว่างที่
พระองค์ทรงพระชนม์ชีพอยู่ อันที่จริงแล้ว
คำว่าบาลี หรือ บาลี ในภาษาไทยนี้ เพิ่งจะ
ปรากฏว่า บรูพาจารย์ท่านนำมาใช้ในฐานะ
เป็นชื่อของภาษาเมื่อประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ ปี
ที่แล้วมานเอง คำว่าบาลี มีปรากฏให้เห็นเป็น
ครั้งแรกในอรรถกถา และในปกรณ์พิเศษ
วิสุทธิมรรค ของท่านพุทธโฆษาจารย์ ผู้มี
ชีวิตอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๑๐-๑๑ แต่ก่อน

นั้นมีความหมายว่า เป็นพุทธวจนะหรือเป็น
เนื้อความเดิมในพระไตรปิฎก หากใช้ใน
ความหมายที่เป็นชื่อของภาษาไม่เช่น “อิมานี
ทาว ปาลีย, อฏฐกกายํ ปน . . .” แปลว่า
“คำที่กล่าวมานี้มีปรากฏในพระบาลี” แต่ใน
อรรถกถาปรากฏเป็นอีกแบบหนึ่ง^๒ และใน
คัมภีร์สุมังกลวิลาสินี อรรถกถาแห่งสามัญญ-
ผลสูตร แห่งที่ชนิกาย ตอนที่วิเคราะห์คำว่า
“มหัจจราชานุภาเวน” ท่านพุทธโฆษาจารย์
ได้ชี้ให้เห็นว่า คำว่ามหัจจ นี้ในที่บางแห่ง
ในบาลี^๓ เขียนว่า “มหัจจา” ก็มี โดยท่าน
เขียนไว้ว่า “มหัจจา อิติปิ ปาลี” หมาย
ความว่า “บาลี มีรูปเป็น มหัจจา ก็มี” นับ
ตั้งแต่ยุคของท่านพุทธโฆษาจารย์เรื่อยมาจน
ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๒๐ ก็มีผู้ใช้คำว่าบาลี
ในความหมายของภาษา งานวรรณกรรมต่างๆ
ซึ่งรจนาขึ้นศึกษาในพุทธศาสนา เรียกกันว่า
รจนาขึ้นด้วยภาษาบาลีคำว่า “บาลี” นี้ จึง
นำมาใช้ในฐานะเป็นชื่อของภาษาไป ดังนั้น
พอจะเห็นได้ว่า บาลีไม่ใช่ภาษา แต่เป็นพระ
ธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงประ-
ภาศไว้ด้วยภาษามคธหรือมคธ ซึ่งแปลว่า
ภาษาของชาวมคธ เพราะเหตุที่ภาษามคธเก็บ

๑ นายกรดสิงห์ อปาทาย กล่าวว่า มคธเป็นวิวัฒนาการขั้นแรกจากภาษาพระเวทเป็นภาษาปรากฏ

๒ คือในพุทธวจนะหรือพระไตรปิฎก

๓ จาก “คัมภีร์วิสุทธิมรรค” ของ พระพุทธโฆษาจารย์

๔ หมายถึง พุทธวจนะหรือพระไตรปิฎก

พระธรรมเอาไว้เหมือนผ้าที่ห่อของมีค่าไว้
เมื่อคนไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา
ก็ต้องศึกษาภาษามคธ เพื่อค้นหาพระธรรม
หรือพระพุทธวจนะ หรือพระไตรปิฎกจน
พระเถระของไทยมีความชำนาญในภาษามคธ
หรือที่เข้าใจกันว่าภาษาบาลี นั้น จนสามารถ
ร้อยกรองเป็นภาษามคธด้วยตนเองได้ อย่าง
เช่นพระสิริรัตนปัญญาที่กล่าวนามท่านมาครั้ง
หนึ่งแล้วข้างต้น พระเถระองค์นี้ได้รับจนา
คมภีร์ “วชิรสารัตถสังคหะ” ได้อธิบายคำว่า
“กัหังปายา” เท่ากับ ๑,๘๑๑ ในคัมภีร์นั้น
ท่านเขียนไว้ในตอนที่ ๙ ให้ชื่อว่า “ฉณ
สังขยา” แปลว่า “การนับจำนวนด้วยอักษร”
ท่านได้ประพันธ์หรือร้อยกรองไว้ว่า

กฏยาพิณรพนตา

นวสงขยา ปกิตติตา

ปาทิมนตา ปญจสงขยา

สุณญา วุตตะตา สรา ญนา

แปลว่า “อักษรมี ก, ฎ, ย เป็นต้น มี
ณ, ฐ, พ, เป็นที่สุด กำหนดให้ชื่อว่า นว-
สังขยา อักษรมี ป เป็นต้น มี ม เป็นที่สุด
กำหนดให้ชื่อว่า ปญจสังขยา สระทั้งหลาย
และ ญ น กำหนดให้เป็น สุณ” “แปลไว้
เพียงเท่านี้ ท่านผู้อ่านคงไม่เข้าใจและปวด

ศีรษะเปล่าๆ แต่เพื่อความชัดเจน จึงขอ
ขยายความต่อไปว่า

การกำหนดหลักเกณฑ์ของฉณเลขหรือ
อักษรเลขนั้นดังนี้

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐

ก ข ค ง จ ฉ ช ฌ ญ

ฎ ฐ ท ฒ ณ ต ถ ท ธ น

ป ผ พ ภ ม

ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ (สระ ๘)

เมื่อได้เรียงตัวอักษรตัวใดแทนเลขอะไร
แล้ว ก็จะได้เห็นว่า ตัว ก แทนเลข ๑
ตัว ข แทนเลข ๒ ตัว ค แทนเลข ๓ ตัว ง
แทนเลข ๔ ไป ตามลำดับ ส่วน
ตัว ญ น และ สระทั้ง ๘^๒ แทนเลข ๐ ท่าน
โบราณจารย์มักจะทำเป็นปริศนาให้ลูกศิษย์
คิดกันเล่นว่า

มีช่องตารางอยู่ ๑๖ ช่อง ดังนี้

๑ สุณ คือ เลข ๐ ถ้าเขียนเป็นคำสันสกฤตจะเป็นศูนย์
๒ สระทั้ง ๘ คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ (ในภาษาบาลี)

แล้วให้ลงเลข ๑-๑๖ ที่เราเรียกกันว่า "โสฬส" ช่องละจำนวน จะลงช่องใดเลขอะไรก็ได้ แต่ต้องนับรวมกันทีละ ๔ ช่อง ไม่ว่าจะนับทแยง หรือแถวตรงอย่างไร รวมจำนวนทั้ง ๔ ช่องได้จำนวน ๓๔ ทุกๆ ๔ ช่อง

ถ้ายังคิดไม่ได้ ท่านโบราณจารย์ก็ยัง ไม่บอกลูกศิษย์ตรงๆ แต่ท่านบอกเป็นอักษรเลข เพื่อให้ลูกศิษย์ใช้ความคิด ดังนี้

ตโย	ธ	ภา	ณา
ก	ติ	เสชยา	ญेषยา
โลกฤ	ชย	ป	ท
ร	โธ	ภษา	ปโย

ถ้ายังคิดไม่ได้ ลองกลับไปดูอักษรเลขข้างต้นว่า อักษรตัวใดแทนเลขอะไร แต่ข้อสำคัญอย่าคิดสระ ซึ่งผสมอยู่ที่พยัญชนะเป็นเลข ๐ เช่น ตโย อย่าคิดเป็นเลข ๖๐๑ ให้คิดเพียง ๖ กับ $๐ + ๑ = ๖๑$ เท่านั้น สระอยู่ลอยๆ หรือสระลอยเท่านั้นที่คิดเป็นเลข ๐ ส่วนสระจมให้คิดบวกกับเลขที่พยัญชนะแทน เมื่อเข้าใจวิธีคิดหาตัวเลขแล้วก็จะเป็นอย่างนี้

ตโย ๖๑	ธ ๘	ภา ๔	ณา ๕
ก ๓	ติ ๖	เสชยา ๕๑	ญेषยา ๐๑
โลกฤ ๓๑	ชย ๒๑	ป ๑	ท ๘
ร ๒	โธ ๗	ภษา ๔๑	ปโย ๑๑

ท่านโบราณจารย์ จะบอกอะไรใครสักอย่าง มักจะทำเป็นชั้นตอนมากมาย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้รับบอกรู้ใช้ความคิดเป็นตอนๆ ไป จะไม่คิดถูกว่า วิชานี้ได้มาแสนง่าย อย่างหมอชีวกโกมารภัจจ์เรียนวิชาแพทยกับอาจารย์ที่ตักกศิลา นคร ๑๐ ปี อาจารย์ไม่บอกว่หมอชีวกโกมารภัจจ์จบวิชาแพทยแล้ว จนหมอชีวกโกมารภัจจ์รู้สึกว่านานแล้ว จึงเข้าไปถามอาจารย์ว่ กระจผมจบวิชาแพทยแล้วหรือยัง อาจารย์พูดว่ เธอยังมิได้ทดสอบ เธอพร้อมที่จะทดสอบไหม? ชีวกโกมารภัจจ์ตอบว่พร้อมที่จะทดสอบ อาจารย์ก็ออกข้อสอบว่ เธอจะไปหารุกษชาติและลตชาติที่มีสรรพคุณไม่เป็นยารอบเมืองนี้ข้างละโยชน์ ชีวกโกมารภัจจ์ใช้เวลาสอบอยู่หลายวัน เพราะต้องตรวจสรรพคุณรุกษชาติและลตชาติรอบเมืองนั้นต้องใช้เวลาเมื่อเขาเที่ยวทั่วแล้วกลับไปหาอาจารย์ อาจารย์ถามเขา เขาตอบว่ รุกษชาติและลต

ชาติรอบเมืองนี้เป็นยาทุกชนิดไม่มีชนิดใดเลย
 ที่ประกอบเป็นเภสัชไม่ได้ อาจารย์จึงประกาศ
 ผลการสอบของชีวโกมารักษ์ว่าเธอสำเร็จวิชา
 แพทย์จากสำนักเราแล้ว และมีอีกเรื่องหนึ่ง
 ในประเทศนี้เอง คืออาจารย์ไม่ยอมปล่อยให้ลูก
 ศิษย์ให้สำเร็จการศึกษาง่าย ๆ เหมือนกับอย่าง
 เช่น ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร ที่เอ่ยชื่อถึงข้าง
 ต้นแล้วนั้น ไปเรียนวิชาปรัชญา กับ ดร.
 สัตยনারายณ์ทีปติ Ph.D. ตกกลางที่จะไปเรียน
 กันสองต่อสอง ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร ไปเรียน
 อยู่ ๒-๓ ปีแรกเท่านั้น ต่อมาวันที่ ๔, ๕, ๖
 และวันต่อๆ มา ร.ต.ท. แสง ไปที่พักของ
 ดร. สัตยনারายณ์ทีปติ ไม่เจออาจารย์สักครึ่ง
 วันหนึ่ง ร.ต.ท. แสง เห็นประตูที่พักอาจารย์
 ใส่วุญแจ ร.ต.ท. แสง ก็เอากุญแจอีกลูกหนึ่ง
 ซึ่งท่านถือไปด้วยใส่คู่กับกุญแจที่อาจารย์ใส่ไว้
 แล้ว ร.ต.ท. แสง ก็กลับถึงบ้าน พอตอน
 เย็น ดร. สัตยনারายณ์ทีปติ ไปเคาะประตูบ้าน
 ร.ต.ท. แสง พร้อมกับพูดตั้งๆ ว่า คุณสำเร็จ
 วิชาปรัชญาจากผมแล้ว ขอกุญแจไปไขห้อง
 ที่เถอะ นี่แหละท่านโบราณจารย์มักจะสร้าง
 ชั้นตอนอย่างนี้เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ใช้ความคิด

การศึกษอักขรเลขก็เหมือนกัน ท่านไม่บอก
 ที่เดียวจนหมดไส้หมดพุง ต่อเมื่อลูกศิษย์คิด
 ไม่ออกจึงบอกเป็นตอนต่อไปว่า “เมื่อหาตัว
 เลขได้แล้ว ถ้าเป็นเลข ๒ หลักขึ้นไปให้กลับ
 กัน” เมื่อกลับกันจำนวนเลขที่หามาได้นั้นจะ
 เป็น ดังนี้

ดโย ๖๑ ๑๖	ธ ๕ ๕	ภา ๔ ๔	ณา ๕ ๕
ก ๓ ๓	ค ๖ ๖	เสขยา ๕๑ ๑๕	ญูขยา ๑๑ ๑๐
โลกก ๓๑ ๑๓	ขข ๒๑ ๑๒	ป ๑ ๑	ท ๘ ๘
ร ๒ ๒	โล ๑ ๑	ภยา ๔๑ ๑๔	ปโย ๑๑ ๑๑

เมื่อแปลอักษรมาเป็นเลขได้ทุกช่องแล้ว
 ก็ทดลองเขียนลงในตารางแล้วรวมกันทั้งตั้ง
 ตั้ง ตั้งนอน ทแยง หรือจะรวมกันทีละ ๔
 ช่อง ให้มีรูปเป็นแ่ง ๔ เหลี่ยมแล้วจะได้ผล
 รวมเป็น ๓๔ ดังนี้

๑๖	๘	๔	๕	๓๔
๓	๖	๑๕	๑๐	๓๔
๑๗	๑๒	๑	๒	๓๔
๒	๗	๑๔	๑๑	๓๔

๓๔ ๓๔ ๓๔ ๓๔ ๓๔ ๓๔

นี่เป็นเรื่องของอักษรเลข หรือวณสังขยา คือวิธีนับด้วยอักษร ครั้นนักศึกษาแปลอักษรเป็นตัวเลขได้แล้วลองกลับไปคิดคำว่า "กหังปายา" หรือถ้าเขียนเป็นคำบาลีจะเป็น "กหंपายา" จึงแปลออกเป็นตัวเลข ๑๘๑๑ แต่ต้องไม่ลืมว่า เลข ๒ หลับขึ้นไปให้กลับกัน

ดังนั้นจึงเป็น ๑๑๘๑ เป็นเกณฑ์ที่ไปลบพุทธศักราชให้เป็นจุลศักราช เช่นปัจจุบัน พุทธศักราช ๒๕๒๒ ถ้าอยากจะทราบว่า ตรงกับจุลศักราช ๒๕๒๒ ตรงกับจุลศักราช ๑๓๔๑ อีกอย่างหนึ่ง

ปีไท่จุลศักราชลงท้ายด้วยเลข ๑	เรียกว่า	เอกศก
๒	โทศก	
๓	ตรีศก	
๔	จัตวาศก	
๕	เบญจศก	
๖	ฉศก	
๗	สप्तศก	
๘	อัฐศก	
๙	นพศก	
๐	สัมฤทธิ์ศก	

ผู้เขียนได้นำท่านตระเวนไปสู่อินเดีย เพื่อค้นหาคำว่า “กัณฑ์ปายา” แต่ไม่พบในประเทศอินเดีย มาพบคำนี้เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยคนไทยทำให้เป็นปริศนาไว้แต่ท่านมิได้มุ่งหมายจะบอกไบเบอรั ใครจะนำไปค้นหาเลข ๓ ตัว อย่าหมายเลยว่าจะถูก เพราะที่พูดมานี้มิใช่เป็นวิชาไบเบอรั แต่มันเป็นวิชาที่นักภาษาบาลีในไทยสมัยลานนาได้คิดแต่งขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตอยู่หน่อยหนึ่ง คือมีอักษร ศ ษ คัวย น่าจะเป็นการนับเลขตามอักษรสันสกฤตมากกว่า จะเป็นการนับตามอักษรบาลี และไม่เป็นการนับตามอักษรไทย

เพราะไม่มีพยานุชณะเดิม แม้ พ.ศ. ๒๐๗๘ ที่เขียนคัมภีร์วชิรสารัตถสังคหะนั้น อักษรไทยเกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่พระสิริรัตนปัญญาคงจะไม่เขียนวิธีนับตามอักษรไทยเป็นแน่ ถ้าจะถามว่า “กัณฑ์ปายา” เป็นคำไทยหรือคำบาลี และแปลว่าอะไร ขอตอบว่าเป็นคำบาลี และแปลว่า มันมาเมื่อไร เพื่อที่จะให้ตอบเป็นอักษรเลขออกมากว่า เมื่อพุทธศักราช ๑๑๘๑ นั้นเอง และขอจบความเป็นมาของคำว่า “กัณฑ์ปายา” ด้วยการขอให้ความสุขสวัสดิ์จงมีแก่ท่านผู้อ่านที่พยายามอดทนอ่านมาจนจบ โดยทั่วกัน